

André Aciman

Bul Beni

Türkçesi: Berrak Göçer

Roman

Neden suratın asık?

Floransa'da, istasyonda trene binişini izledim. Cam kapıyı açtı, vagona girdikten sonra etrafına bakıp sırt çantasını hızlıca yanımdaki boş koltuğa bıraktı. Deri ceketini çıkardı, okuduğu İngilizce kitabı üstüne koydu, baş üstü rafına beyaz, kare bir kutu yerleştirdi ve sinirliymiş gibi huzursuzca oflayarak kendini çaprazımdaki koltuğa attı. Trene binmeden saniyeler önce biriyle hararetle bir tartışmaya girmiş de kendisinin ya da tartıştığı kişinin telefonu kapatmadan önce söylediği iğneleyici kelimeleri hâlâ zihninde evirip çeviriyormuş gibi bir hali vardı. Tasmaşının kırmızı kayışını eline dolayıp ayak bileklerinin arasına sıkıştırdığı köpeği de onun kadar gergin görünüyordu. "Buona, aferin kızıma," dedi sonunda, hayvanı sakinleştirmeye çalışarak, "buona," diye tekrarladı, köpek kıpırdamaya devam edip sıkıştığı yerden kaçmaya çalışırken. Karşımda bir köpek olmasından hiç hoşlanmamıştım, içgüdüsel bir inatla üst üste attığım bacaklarımı indirmeyi ya da köpeğe yer açmak için biraz kaymayı reddettim. Ama anlaşılan kız benim de beden dilimin de farkında değildi. Bana bakmak yerine hemen sırt çantasını karıştırmaya başladı, ince bir plastik poşet çıkardı, içinden kemik şeklinde iki tane küçük ödül maması aldı, sonra mamaları avucuna koyup köpeğin onları yalamasını seyretti. "Brava." Köpeği en azından bir süreliğine yatıştırdığı için hafifçe doğrulup gömleğini düzeltti, koltuğa iyice yerleşti, sonra üzüntüden uyuşmuş gibi bir edayla Santa Maria Novella İstasyonu'ndan ayrılmaya başlayan trenin camundan kayıtsızca Floransa'yı sey-

re koyuldu. Öfkesi devam ediyordu, belki de gayriihtiyari bir hareketle başını sağa sola salladı, sonra tekrar; belli ki trene binmeden önce kiminle kavga ettiyse hâlâ ona küfrediyordu. Bir an öyle acınası bir hale büründü ki önümdeki kitaba bakarken ona söyleyecek bir şeyler bulmaya çalıştığımı fark ettim, hiç değilse vagonun sonundaki küçük köşemizde kopacağa benzeyen fırtınayı yatıştırmak adına. Sonra tereddüt ettim. En iyisi onu rahat bırakıp kitabıma dönmekti. Ama bana baktığını görünce kendimi tutamadım, “Neden suratın asık?” diye sordum.

Sorumun tanımadığım biri tarafından nasıl yakışsız algılanacağını ancak laf ağzımdan çıktıktan sonra idrak edebildim, hele ki en ufak bir kışkırtmada patlamaya hazır duran trendeki bir yabancı tarafından. Bana gözlerinde şaşkın, düşmanca bir ışıltıyla dik dik baktı, az sonra ölümcül bir vuruş yapıp haddimi bildirecek sözlere delalet eden bir bakıştı bu: *Kendi işine baksana moruk*. Ya da: *Sana ne be!* Ya da yüzünü ekşitip aşağılayıcı yanıtını yapıştıracaktı: *Pislik!*

“Yo, suratım asık değil, sadece düşünüyorum,” dedi.

Siktirip gitmemi söylemiş olsaydı beni sesinin bu nazik, neredeyse hüzünlü tınısı kadar hazırlıksız yakalamazdı.

“Belki de düşünürken suratım asılıyordur.”

“Yani neşeli şeyler mi düşünüyorsun?”

“Hayır, neşeli şeyler de değiller,” diye yanıt verdi.

Gülümsedim ama bir şey demedim, ona böyle yüzeysel ve üstten bir tavırla takıldığım için şimdiden pişmandım.

“Ama belki de gerçekten suratım asıktır,” diye ekledi, hafifçe gülüp bana hak vererek.

Patavatsızlık ettiğim için özür diledim.

“Önemli değil,” dedi, bakışlarını şimdiden cama çevirip yeni yeni girdiğimiz kırları süzmeye başlayarak. Amerikalı mısın, diye sordum. Öyleydi. “Ben de,” dedim. “Aksanından anladım,” diye ekledi bir tebessümle. Neredeyse otuz yıldır İtalya’da

yaşadığımı ama ne yaparsam yapayım aksanımdan kurtulamadığımı açıkladım. Sorduğumda, İtalya'ya on iki yaşındayken ailesiyle yerleştiğini söyledi.

İkimiz de Roma yolcusuyduk. "İş için mi?" diye sordum.

"Hayır, iş için değil. Babamı görmeye gidiyorum. İyi değil." Sonra bakışlarını kaldırıp bana bakarak: "Suratımın asıklığının sebebi bu olabilir sanırım."

"Durumu ağır mı?"

"Öyle sanırım."

"Geçmiş olsun," dedim.

Omuz silkti. "Kader!"

Sonra ses tonunu değiştirerek: "Peki ya sen? Turizm mi ticaret mi?"

Basmakalıp ifadeyi taklit ederek sorduğu soruya gülümsedim ve üniversite öğrencilerine bir okuma yapmaya davet edildiğimi açıkladım. Ama aynı zamanda Roma'da yaşayan oğlumla buluşacaktım, beni istasyondan alacaktı.

"Eminim çok tatlı bir çocuktur."

Alaycı davrandığını görebiliyordum. Ama neşeli ve sıcak tavrı, bir an somurtkanken hemen sonra şen şakrak olabilmesi, dahası benim de böyle yapabileceğimi varsayması hoşuma gitmişti. Ses tonu, rahatlığıyla öne çıkan giyimiyle uyumluydu: yıpranmış yürüyüş botları, kot pantolon, siyah bir tişört ve üstünde yarısı iliklenmiş, solgun, kırmızımsı oduncu gömleği; makyaj yok. Ama yine de, salaş görünümüne rağmen yeşil gözleri ve koyu renk kaşları dikkat çekiyordu. Biliyor, diye düşündüm, biliyor. Suratının asık oluşuyla ilgili o budalaca yorumu neden yaptığımı biliyor. Yabancıların onunla konuşmaya başlamak için hep bir bahane bulduklarına emindim. Bu da neden gittiği her yerde siniri bozuk bir halde *denemeye bile kalkma* ifadesi takındığını açıklıyor.

Oğlumla ilgili alaycı yorumundan sonra sohbetin sönümlemesine şaşırmadım. Herkesin kitabına dönme vakti gelmişti.

Ama sonra bana bakıp birdenbire sordu: "Oğlunu göreceğin için heyecanlı mısın?" Yine takılıyor sandım ama ses tonu ciddiye. Trendeki iki yabancı arasındaki mesafeleri birden aşır böyle kişisel konulara girmesinin hem büyüleyici hem rahatlatıcı bir yanı vardı. Hoşuma gitmişti. Belki de yaşı onunkinin neredeyse iki katı olan bir adam oğluyla buluşmadan önce neler hissediyor, merak ediyordu. Ya da belki sadece kitap okuyası yoktu. Yanıt bekliyordu. "Ee, mutlu musun... acaba? Gergin misin... acaba?"

"Tam gerginim diyemem ama belki biraz," dedim. "İnsan çoçuğuna yük olmaktan, hele canını sıkmaktan hep korkar."

"Sıkıcı biri olduğunu mu düşünüyorsun?"

Sözlerimle onu şaşırtmış olmak beni çok mutlu etmişti.

"Belki öyleyimdir. Ama dürüst olalım, kim sıkıcı değil ki?"

"Ben babamın sıkıcı olduğunu düşünmüyorum."

Acaba onu rencide mi etmişim? "O zaman sözümü geri alıyorum," dedim.

Bana bakıp gülümsedi. "Öyle çabuk değil."

İnsanı önce şöyle bir yokluyor, sonra doğrudan deşmeye başlıyordu. Bu yanıla bana oğlumu hatırlatmıştı – oğlumdan biraz daha büyüktü ama o da bütün gafflarını, kendimce yaptığım kurnaz oyunları yüzüme vurabiliyordu, ayrıca tartışır barıştıktan sonra bana kendimi bozguna uğramış hissettirme konusunda da oğlum kadar becerikliydi.

Seni yakından tanımak nasıl bir şey acaba? diye sormak istedim. Komik, neşeli, şakacı mısın yoksa damarlarında akan kan seni karamsarlaştırır, hırçınlaştırır yüzüne gölge mi düşürüyor, o tebessümün ve yeşil gözlerin vaat ettiği kahkahaları mı susturuyor? Bilmek istiyordum – çünkü anlayamıyordum.

Onu insan sarrafı olduğu için tebrik etmek üzereydim ki telefonu çaldı. *Erkek arkadaşı tabii! Başka kim olacak.* Cep telefonlarının her şeyi sürekli bölmesine çok alışmışım, öyle ki artık araya telefon girmeden öğrencilerimle kahve içmek ya da meslektaşlarımla, oğlumla konuşmak imkânsızlaşmıştı. Telefon ziliyle kurulmak, telefon ziliyle susturulmak, telefon ziliyle ötelenmek.

“Merhaba baba,” dedi telefon çalar çalmaz. Telefonu, yüksek zil sesi diğer yolcuları rahatsız etmesin diye hemen yanıtladı sanmışım. Ama bağırarak konuştuğunu görünce şaşırđım. “Lanet olası tren! Durdu, ne kadarlığına hiçbir fikrim yok ama iki saate varırım herhalde. Birazdan görüşürüz.” Babası ona bir şey soruyordu. “Herhalde yaptım şapşal, nasıl unuturum.” Bir şey daha sordu. “Onu da.” Sessizlik. “Ben de. Hem de çok.”

Telefonu kapatıp sırt çantasının içine geri fırlattı, adeta, *Bir daha rahatsız edilmeyeceğiz*, diyordu. Tereddütle gülümsedi. “Babalar,” dedi sonunda, *Hepsi de aynı, değil mi?* manasında.

Ama sonra açıkladı. “Her hafta sonu görüşüyoruz, ondan hafta sonu ben sorumluyum; hafta içi de kardeşlerim ve bakıcısı ilgileniyor.” Başka bir şey dememe fırsat vermeden sordu: “Ee, bu akşamki etkinlik için mi takıp takıştırdın?”

Üstümdekileri tarif etmenin ne acayip bir yoluydu bu! “*Takıp takıştırmış* gibi mi görünüyorum?” diye yanıt verdim, ifadeyi alayla tekrar etmişim ki iltifat peşinde olduğumu düşünmesin.

“Eh, cep mendili, kolalanmış gömlek, kravat yok ama kol düğmesi var öyle mi? Bence giyimine özen göstermişsin. Biraz eski usul ama jilet gibi.”

Karşılıklı gülümsedik.

“Aslında kravatım yanımda,” dedim, ceketimin cebinden renkli bir kravatı gösterecek kadar çıkarıp sonra geri koyarak. Kendimle dalga geçebilecek kadar esprili olduğumu görsün istiyordum.

“Tam tahmin ettiğim gibi,” dedi. “Takıp takıştırmış! Bayramlıklarını giymiş emekli bir profesör kadar değil ama yakın. Ee, oğlunla Roma’da neler yapıyorsunuz?”

Hiç pes etmeyecek miydi? Baştaki soruyla senlibenli olabileceğimizi düşünmesine mi yol açmışım? “Beş altı haftada bir buluşuyoruz. Bir süredir Roma’da ama yakında Paris’e taşınacak. Onu şimdiden özlüyorum. Onunla vakit geçirmek hoşuma

gidiyor, özel bir şey yapmıyoruz aslında, bol bol yürüyoruz, genelde de aynı rotayı izliyoruz: konservatuvar üzerinden onun Roma'sı, genç bir öğretmenken yaşadığım yerler üzerinden benim Roma'm. Sonunda mutlaka Armando'da öğle yemeği yiyoruz. Ya benimle vakit geçirmekten keyif alıyor ya da sadece dışını sıkıyor, hangisi olduğunu hâlâ kestiremiyorum, belki ikisi de; ama bu ziyaretleri bir ayine dönüştürdük: Via Vittoria, Via Belsiana, Via del Babuino. Bazen ta Protestan Mezarlığı'na kadar dolanıyoruz. Hayatımızın mihenk taşları gibi bu yerler. Onlara mabetlerimiz diyoruz, inançlı insanların farklı *madonnelle*'lerde –yani sokak mabetlerinde– sokağın Meryem'ine biat etmek için durmalarından esinlenerek. İkimiz de unutmuyoruz: öğle yemeği, yürüyüş, mabetler. Şanslıyım. Onunla Roma'da dolaşmak bile başlı başına bir ibadet gibi. Her köşede bir anı var – seninki, bir başkasıninki, şehrininki. Ben Roma'yı alacakaranlıkta seviyorum, o ise öğleden sonrayı tercih ediyor, bazen öylesine bir yerde beş çayı içip oyalanarak akşam olmasını bekliyor, sonra da içkiye geçiyoruz.”

“O kadar mı?”

“O kadar. Benim için Via Margutta'ya, onun için Via Belsiana'ya gidiyoruz – yaşadığımız eski aşklara binaen.”

“Eski mabetlerin mabetleri mi?” diye şaka yaptı trendeki genç kadın. “Evli mi?”

“Hayır.”

“Hayatında biri var mı?”

“Bilmiyorum. Herhalde vardır. Ama onun için endişeleniyorum. Epey uzun süre önce biri vardı ama şu sıralar birileriyle görüşüp görüşmediğini sorduğumda sadece başını sallayıp, ‘Sorma baba, sorma,’ dedi. Ya kimse yok ya da herkes var anlamına geliyordu, hangisi daha kötü bilemedim. Eskiden bana her şeyi anlatırdı.”

“Bence sana dürüst davranmış.”

“Evet, aslında bir açıdan öyle.”

“Onu sevdim,” dedi çaprazımda oturan genç kadın. “Belki ben de öyle olduğumdandır. Bazen fazla açık, fazla cüretkâr davrandığım için suçlanıyorum, sonra da fazla mesafeli ve kapalı olduğum için.”

“Oğlumun başkalarına kapalı olduğunu sanmıyorum. Ama çok mutlu olduğunu da düşünmüyorum.”

“Nasıl hissettiğini anlıyorum.”

“Senin hayatında birileri var mı?”

“Ah bir bilsen!”

“Nasıl yani?” diye sordum. Laf ağzımdan şaşkınlık ve hüzün dolu bir iç çekiş gibi çıkıvermişti. Ne demek istiyor olabilirdi; hayatında kimse yok muydu, çok fazla kişi mi vardı, yoksa hayatındaki adam öfkesini kendinden ya da sıradaki sevgililerden çıkarma arzusuyla onu terk edip perişan halde mi bırakmıştı? Ya da insanlar hayatına öylesine girip çıkıyor muydu, oğlumun hayatına bir sürü insanın girip çıktığından korktuğum gibi; yoksa başkalarının hayatına girip sonra ardında ne bir iz ne bir anı bırakarak çıkıp gidenlerden miydi?

“Bırak âşık olmayı, insanlardan hoşlanıp hoşlanmadığımdan bile emin değilim.”

Bunun ikisi için de geçerli olduğunu görebiliyordum: aynı donuk, yaralı, küskün kalpler.

“Mesele insanlardan hoşlanmaman mı, yoksa bir süre sonra sıkıldığın için başta onları neden ilginç bulduğunu hiçbir şekilde hatırlayamaman mı?”

Birden sessizleşti, neye uğradığını şaşırmış gibiydi, tek kelime etmedi. Gözleri dikip bana baktı. Onu yine mi rencide etmiştim? “Bunu nasıl bildin?” diye sordu sonunda. İlk defa ciddileşip sinirlendiğini görüyordum. Küstahça özel hayatına karıştığım için haddimi bildirmek üzere kelimelerini iyice bileceğini görebiliyordum. Ağzımı açmamalıydım. “Tanışalı daha on beş dakika olmadı ama ruhumu okuyorsun! Hayatıma dair böylesi bir meseleyi nasıl anlamış olabilirsin ki?” Sonra kendini toparladı: “Saatlik ücretin ne kadar?”

“İkramım olsun. Ama seninle ilgili bir şey bildiysem eğer, hepimiz birbirimize benzediğimiz içindir. Hem sen gençsin, güzelsin, erkeklerin sürekli cazibene kapıldıklarına eminim, yani birileriyle tanışmakta zorlandığını sanmıyorum.”

Yine haddim olmadan konuşup çizgiyi aşmış mıyım?

İltifatı geri almak için ekledim: “Mesele yeni birilerinin büyü-
sünün hep çok çabuk sönmesi. Sahip olamayacağımız insanları istiyoruz. Hayatımızda iz bırakanlar ya bir noktada yitirdiğimiz ya da varlığımızın farkında bile olmayan kişiler. Diğerleri olsa olsa yankı yapıyor.”

“Bayan Margutta’da da durum böyle miydi?” diye sordu.

Bu kadından da hiçbir şey kaçmıyor, diye düşündüm. Bayan Margutta adını sevmiştim. Aramızda yıllar önce geçenleri hafif, sönük, neredeyse gülünç bir renge boyuyordu.

“Hiçbir zaman bilemeyeceğim. Çok kısa bir süre beraberdik, her şey çok hızlı oldu.”

“Ne kadar zaman önceydi?”

Bir an düşündüm.

“Söylemeye utanıyorum.”

“Ah, söyle gitsin!”

“En az yirmi sene. Şey, neredeyse otuz.”

“Başka?”

“O sırada Roma’da öğretilirdim, bir partide tanıştık. O biriyle beraberdi, ben biriyle beraberdim, bir şekilde konuşmaya başladık ve hiç susmak istemedik. Sonunda herkes sevgilisiyle partiden ayrıldı. Telefon numaralarımızı almamıştık bile. Ama onu aklımdan çıkaramıyordum. Bu yüzden beni partiye davet eden arkadaşı arayıp onda telefonu var mı diye sordum. İşin komik yanı da şu. Bir gün önce o da arkadaşı arayıp *benim* telefon numaramı istemiş. ‘Beni bulmaya çalıştığını duydum,’ dedim onu sonunda aradığımda. Aslında kendimi tanıtmam gerekirdi ama doğru düzgün düşünemiyordum, gergindim.

“Sesimi hemen tanıdı ya da belki arkadaşımız ona önceden haber vermişti. ‘Seni arayacaktım,’ dedi. ‘Ama aramadın,’ dedim. ‘Hayır, aramadım.’ İşte o zaman benden daha cesur olduğunu gösteren, beklenmedik olduğu için de nabzımı hızlandıran, asla unutmayacağım bir şey söyledi. ‘Peki, bu işi nasıl yapıyoruz?’ diye sordu. *Bu işi nasıl yapıyoruz?* O tek cümleyle hayatımın olağan yörüngesinden çıktığını anladım. Tanıdığım kimse bana böyle açık, adeta yabancı kelimeler sarf etmemiştir.”

“Onu sevdim.”

“Sevilmez mi! Pervasızca, dobra dobra konuşuyordu, lafı hiç dolandırmıyordu, öyle ki hemen oracıkta bir karar vermem gerekti. ‘Öğle yemeği yiyelim,’ dedim. ‘Çünkü akşam yemeği zor olur değil mi?’ diye sordu. Sözlerindeki cesur, aleni alaydan çok hoşlanmışım. ‘Öğle yemeği yiyelim, yani hemen bugün,’ dedim. ‘Yani hemen bugün, tamamdır.’ Olayların gelişme hızına güldük. Öğle yemeği vaktine en fazla bir saat kalmıştı.”

“Erkek arkadaşını aldatmayı düşünmesi seni rahatsız etti mi?”

“Hayır. Aynı şeyi yapıyor olmaktan da rahatsız değildim. Öğle yemeği epey uzun sürdü. Onunla Via Margutta’daki evine kadar yürüdüm, sonra o benimle öğle yemeği yediğimiz yere kadar geri yürüdü, sonra ben onunla tekrar evine yürüdüm.

“‘Yarın?’ diye sordum, aceleci mi davrandığımdan hâlâ emin olamayarak. ‘Kesinlikle, yarın.’ Bu Noel’den bir hafta önceydi. Salı günü tamamen delice bir şey yaptık: İki tane uçak bileti alıp Londra’ya gittik.”

“Ne kadar romantik!”

“Her şey çok hızlı ilerliyordu ama bir yandan da çok doğal geldiğinden ikimiz de konuyu sevgililerimizle konuşma ihtiyacı duymadık, hatta onları bir an bile düşünmedik. Sadece duygularımıza ket vurmaktan vazgeçtik. O günlerde duygulara ket vurulurdu.”

“Bugünden farklı olarak mı demek istiyorsun?”

“Bugünü bilemem.”